

ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ

Кафедра _____ Економіки промисловості _____

Затверджую
проректор з навчальної роботи
А.М.Фесенко

“ ____ ” _____ 2004р.

Робоча навчальна програма дисципліни

” _____ *Економічна діагностика діяльності підприємства* _____
”
(назва дисципліни)

для напрямків підготовки (спеціальностей):

_____ *7.050107 “Економіка підприємства”* _____
(шифр, напрямків, спеціальностей)

Ухвалено методичною
комісією факультету

Економіко-гуманітарного
(назва факультету)

Програму рекомендовано
кафедрою

_____ (протокол №, дата)

Протокол № _____ від _____

Голова МК

(підпис, ініціали, прізвище)

Завідувач кафедри

Економіка підприємства
(назва кафедри)

Краматорськ, 2003

І ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Курс економічної діагностики займає одне з провідних місць в системі сучасної економічної освіти. Сучасний стан економіки України зумовлює високі вимоги до майбутніх спеціалістів з економіки і підприємництва. Вміння розпізнавати й визначати негативні (кризові) явища у діяльності підприємства, як первинній ланці народного господарства, де безпосередньо створюються конкретні економічні блага – першооснови національного багатства країни, може базуватися тільки на основі комплексної аналітичної оцінки його фінансово-економічної діяльності.

Учбова дисципліна “Економічна діагностика діяльності підприємства” покликана саме сприяти формуванню навичок подолання дестабілізуючих факторів і деструктивних процесів на підприємстві за допомогою аналізу його фінансового стану та результатів виробничо-господарської діяльності.

Таким чином, ціль дисципліни полягає, по перше, в наданні майбутнім спеціалістам знань з теоретичних і практичних аспектів оцінки фінансово-економічної діяльності сучасного підприємства. По друге, вона націлена не тільки на оволодіння технологією поглибленої аналітичної оцінки стану підприємства, але й передбачає розробку організаційно-економічних заходів що до покращення чи стабілізації відстежених результатів господарювання. По третє, дисципліна передбачає оцінку впровадження запропонованих заходів і контроль за фінансово-економічним станом підприємства.

Тобто, основне значення дисципліни у підготовці фахівців полягає у формуванні навичок бачення за аналітичними цифрами можливостей розвитку економіки певного підприємства.

Курс економічної діагностики закладає базу аналітичного мислення майбутнього фахівця з економічного напрямку, на конкретних прикладах демонструє застосування методичних прийомів діагностики ефективності використання виробничих і фінансових ресурсів в умовах сучасних комп’ютерних технологій опрацювання звітності підприємств в обліку і управлінні.

Дисципліна “Економічна діагностика” відноситься до циклу дисциплін природничо-наукової профільно-економічної підготовки спеціалістів - 7.050.107 “Економіка підприємства”.

Вивчення та практичне застосування економічної діагностики базується на основі знань провідних тем, викладених у курсах теоретичних і загальноекономічних профільюючих дисциплін:

Дисципліни гуманітарно- економічного циклу	Дисципліни природничо- наукового циклу	Дисципліни професійної і практичної підготовки
--	--	---

Філософія Логіка	Макроекономіка Мікроекономіка Математика для економістів: Статистика Економіка підприємства Маркетинг Бухгалтерський облік і аудит Економічна діагностика	Організація виробництва Планування діяльності підприємства.
---------------------	--	--

Дисципліна є одною з основних при підготовці спеціалістів з фаху “Економіка підприємства”.

Вивчення дисципліни “Економічна діагностика” здійснюється за такою структурно-логічною схемою надання матеріалу:

Економічна діагностика		
Основи теорії діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства	Експрес-діагностика	Поглиблена діагностика

Робоча програма відповідає типовій програмі, затвердженій головним методологічним управлінням вищої освіти України.

Дисципліна “Економічна діагностика” також включена до циклу дисциплін природничо-наукової профільної підготовки спеціалістів спеціальності 7.050.107 “Економіка підприємства”.

II РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ДИСЦИПЛІНИ „ЕКОНОМІЧНА ДІАГНОСТИКА”

Семестр	Всього	Розподіл за семестрами та видами занять							Семестр. атест.
		Лекц.	Практич. н.	Семін.	Лаб. раб.			СРС	
10	108	12	16					80	іспит
11	45		15					30	диф. зал.
Всього	153	12	31	-	-			110	

III ЦІЛІ І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Головною метою викладення дисципліни є формування навичок реалізації комплексного підходу до аналітичної оцінки економічної і фінансової діяльності сучасного підприємства за умов експрес та поглибленої діагностики.

Основним завданням курсу є системна оцінка результативності господарської діяльності за кілька періодів, виявлення факторів, які позитивно чи негативно вплинули на неї, а також визначення реальної фінансової стійкості підприємства в цілому чи окремих аспектів його платоспроможності, кредитоспроможності, інноваційної привабливості, тощо.

В результаті вивчення дисципліни „Економічна діагностика” фахівець повинен знати:

- основні методи і підходи економічної діагностики, тобто її інструментарію;
- методику опрацювання бухгалтерської звітності для цілей економічної діагностики;
- основи оцінки конкурентного середовища і конкурентоспроможності підприємства;
- рівні та співвідношення граничних значень показників діяльності підприємства, що обумовлюють фінансову стійкість і платоспроможність підприємства;
- сутність діагностики формування, розподілу і використання ресурсів підприємства і перед усім його фінансів для зростання прибутку і капіталу;
- методи оцінки кредитоспроможності сучасного підприємства за умов припустимого рівню ризику;
- сутність визначення рейтингу підприємства;
- положення діагностики рівню економічної культури і безпеки підприємства.

Фахівець повинен вміти:

- агрегувати бухгалтерсько-фінансову звітність підприємства;
- бути спроможним логічно відновити господарські операції відображені у звітності та запропонувати заходи щодо покращення стану підприємства у майбутніх періодах його діяльності;
- дослідити зовнішні і внутрішні чинники фінансової стійкості вивчаємого підприємства;
- виконати комплексну діагностику фінансово-економічної діяльності підприємства;
- запропонувати рекомендації по удосконаленню господарського механізму, підвищенню ефективності його функціонування;
- впровадити технології контролю за фінансово-економічним станом підприємства;

- володіти всіма основними методами і методиками економічної діагностики 3
використання ПЕОМ.

IV ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН IV.1 РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА ТЕМАМИ

Найменування розділів, тем	Розподіл за семестрами та видами занять						
	Всього	Лекції	Практичні	Семінар	Лаб. раб.	Комп'ютер. практик.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8
Семестр 11							
Розділ 1							
Основи теорії економічної діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства							
Тема 1.1							
Теоретичні і методологічні основи діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства.	2,5	0,5					2
Тема 1.2							
Комплексні цільові системи діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства.	4	1	2				1
Тема 1.3							
Інформаційна база економічної діагностики діяльності підприємства.	1,5	0,5					1
Розділ 2							
Експрес-діагностика фінансово-економічної діяльності підприємства							
Тема 2.1							
Аналіз динаміки валюти балансу та його структури	3,5	0,5	1				2
Тема 2.2							
Дослідження структури матеріальних та нематеріальних активів підприємства	3,5	0,5	1				2
Тема 2.3							
Аналіз джерел фінансового забезпечення поточної діяльності підприємства	4	1	2				1
Тема 2.4							
Аналіз обсягів виробництва та реалізації продукції.	2	1					1
Тема 2.5							
Діагностика ринкового та екологічного середовища підприємства.	2	1					1
Тема 2.6	4	1	2				1

Гармонізація результатів експрес-діагностики та визначення зон подальшого аналізу							
Розділ 3							
Методологія поглибленої діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства.							
Тема 3.1							
Оцінка стану та ефективності використання основних фондів.	1,5	0,5					1
Тема 3.2							
Аналіз структури та ефективності використання оборотних коштів підприємства.	1,5	0,5					1
Тема 3.3							
Аналіз ефективності використання трудових ресурсів підприємства.	1,5	0,5					1
Тема 3.4							
Дослідження рівня та структури витрат на виробництво та реалізацію продукції.	1,5	0,5					1
Тема 3.5							
Аналіз рівня організації виробництва та дослідження організаційної структури управління підприємством.	1,5	0,5					1
Тема 3.6							
Аналіз формування та напрямків використання прибутку підприємства.	4,5	0,5	2				2
Тема 3.7							
Аналіз платоспроможності та ліквідності підприємства.	4,5	0,5	2				2
Тема 3.8							
Діагностика ризику банкрутства суб'єкта господарювання	2,5	0,5					2
Тема 3.9							
Діагностика рівня економічної безпеки підприємства	2,5	0,5					2
Тема 3.10							
Визначення і оцінка інтегральної ефективності діяльності підприємства.	2,5	0,5					2
Комплексна контрольна робота	30						30
Підготовка до іспиту	27						27
Всього	108	12	12				84
Семестр 12							
Курсова робота з дисципліни „Економічна діагностика”	45		15				30
Всього	153	30	27	-	-		114

IV.2 ЛЕКЦІЇ

РОЗДІЛ 1 ОСНОВИ ТЕОРІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 1.1 Теоретичні і методологічні основи діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства.

Тема 1.2. Комплексні цільові системи діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства.

Тема 1.3. Інформаційна база економічної діагностики діяльності підприємства

Лекція 1 Теоретичні і методологічні основи та інформаційна база економічної діагностики діяльності підприємства.

Поняття, сутність та види економічної діагностики діяльності суб'єктів господарювання. Система діагностики. Основні підходи до читання фінансових звітів підприємств. Інструментарій діагностики. Оцінка фінансової стійкості суб'єктів, як прикладної основи діагностики економіко-фінансової діяльності конкретного підприємства.

Основні типи моделей для діагностики економіко-фінансового стану підприємства. Схема оцінки взаємозв'язків між прибутком на інвестований капітал, оборотністю активів, чистим доходом та левередом за моделлю Du Pont. Основні показники моделі ZVEI. Аналіз за фінансовими коефіцієнтами (R-аналіз). Концепція інтегрованого об'єктно-орієнтованого аналізу прибутку підприємства. Експертна система діагностики та аудиту фінансово-господарського стану підприємства. Методичні підходи щодо виявлення ознак неплатоспроможності та банкрутства підприємств.

Основні фінансові звіти підприємства, що використовуються у економічній діагностиці. Загальна характеристика джерел інформації про активи, зобов'язання та власний капітал. Основні терміни балансу підприємства та економічна суть господарських операцій, відображених у його окремих статтях. Основні терміни та економічний зміст статей звіту про фінансові результати підприємства, що використовуються в діагностиці. Агрегування фінансової звітності для цілей діагностики.

Дидактичні засоби:

Слайд “Класифікація факторів для побудови системи етіологічної діагностики.”

Слайд “Схема аналізу Du Pont”, слайд “Основні показники моделі ZVEI.”, слайд “Система показників комплексної діагностики”, слайди “Технологія розрахунку основних показників системи діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства”, слайди “Фінансові механізми управління підприємством”, “Баланс Ф№1”, “Звіт про фінансовий результат Ф№2”.

Слайди „Баланс підприємства”, „Звіт про фінансові результати”, „Звіт про рух грошових коштів”.

Літературні джерела: [1 с.7-12], [2 с.5-7], [6 с.8-14], [7 с.12-19], [25, с. 15-20, 39-47], [9 с.10-22], [15 с.11-22], [16 с.5-12]; [19 с.9-18], [3 с.13-15], [4 с.17-19], [17 с.21-25]

Додаткова література [1 с.3-15, 41-70], [2 с.8-17, 65-84], [3 с.2-5]; [4 с.84-94]

Завдання на СРС

1. Джерела інформації для проведення економічної діагностики.
2. Основні підходи до читання фінансових звітів підприємства.
3. Класифікація факторів для побудови системи етіологічної діагностики.
4. Класифікація фінансово-економічних факторів.
5. Сукупність спеціальних прийомів та засобів виконання діагностики.
6. Методика рейтингової оцінки фінансового стану підприємства.
7. Схема діагностики економіко-фінансового стану підприємства, що підлягають приватизації.
8. Система показників комплексної діагностики та технологія їх розрахунку і оцінки.
9. Основні етапи рейтингової оцінки економічного стану підприємства.

10. Основні показники платоспроможності та фінансової стійкості за методикою “АУРУМ”
11. Система показників комплексної діагностики підприємства.

РОЗДІЛ 2 ЕКСПРЕС-ДІАГНОСТИКА ЕКОНОМІКО – ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.

Тема 2.1 Аналіз динаміки валюти балансу підприємства та оцінка його структурних змін.

Тема 2.2 Дослідження структури матеріальних і нематеріальних активів підприємства.

Лекція 2 Аналіз динаміки валюти балансу підприємства та оцінка структури матеріальних і нематеріальних активів.

Оцінка ефективності функціонування підприємств за наявністю, розміщенням та джерелами формування активів підприємства. Дослідження структури капіталу і його основні завдання. Аналіз динаміки валюти балансу підприємства та його структури. Аналіз динаміки структури джерел капіталу.

Визначення загальних пропорцій іммобілізації капіталу підприємства в його майні. Резерви оптимізації структури активів. Групування капіталу підприємства за характером участі у виробництві для цілей діагностики. Оцінка структури основних фондів підприємства. Дослідження змін структури оборотних активів.

Дидактичні засоби:

Слайди “Алгоритм проведення діагностики фінансово – економічної діяльності підприємств”; “Структура капіталу підприємства”, „ Структура активів підприємства”.

Літературні джерела: [1 с.7-12], [2 с.5-7], [20 с.25-27], [23 с. 78-84], [24 с. 180-196], [25 с.66-70, 72-82]; [7 с.42-54], [9 с.52-62], [13 с. 47-52], [15 с.68-74]

Додаткова література [1 с.48-70], [2 с.72-84, 87-92], [4 с.86-94], [3 с.6-9]

Завдання на СРС:

1. Оцінка прогресивності структури капіталу підприємства.
2. Гармонізація показників оцінки динаміки валюти балансу з показниками форми №2.
3. Економічне наповнення змін за статтями балансу.
4. Оцінка фінансового стану об’єктів інфраструктури підприємства.
5. Оцінка економічного спрацювання основних фондів.
6. Діагностика наявності та стану довгострокових фінансових інвестицій.
7. Оцінка співвідношення монетарних активів і монетарних пасивів.
8. Діагностика незавершеного будівництва і об’єктів соціальної інфраструктури.
9. Схема втілення потенційних витрат у активах підприємства та потенційних доходів у його пасивах.

Тема 2.3 Аналіз джерел фінансового забезпечення поточної діяльності підприємства.

Тема 2.4 Аналіз обсягів виробництва і реалізації продукції

Лекція 3 Аналіз джерел фінансового забезпечення поточної діяльності підприємства та оцінка обсягів виробництва і реалізації продукції.

Загальна структура фінансових ресурсів підприємства. Оцінка співвідношення між статтями активу та пасиву балансу. Аналіз джерел власних коштів: система показників та технологія їх розрахунку. Основна умова фінансової стійкості суб’єкту господарювання.

Вивчення обсягу, асортименту структури виробництва та реалізації продукції, рівня її якості, основних факторів впливу на результати діяльності. Виявлення внутрішньогосподарських резервів. Джерела інформації для даного аналізу. Оцінка динаміки виробництва і реалізації продукції у порівняльних цінах. Вивчення складових асортиментної політики підприємства..

Дидактичні засоби: слайди „Загальна структура фінансових ресурсів підприємства”, „Взаємозв’язок активів та пасивів підприємства”, „Показники для аналізу джерел фінансування підприємства”, „Об’єкти аналізу виробництва та реалізації продукції”, „Складові асортиментної політики підприємства”.

Літературні джерела [7 с.42-47], [20 с.205-223], [21 с.63-77], [25 с. 83-90], [6 с.86-97], [9 с.125-130], [14 с.18-25], [15 с. 22-31].

Додаткова література [1 с.54-70], [2 с.63-96].

Завдання на СРС:

1. Оцінка ресурсного втілення капіталу підприємства за тривалістю його використання.
2. Діагностика рівня залежності підприємства від позичкового капіталу.
3. Оцінка виконання підприємством основних умов фінансової стійкості.
4. Оцінка асортиментної політики підприємства.
5. Відстеження взаємозв’язку темпів зростання обсягів виробництва та реалізації продукції.
6. Основні внутрішньо системні чинники, що визначають обсяги виробництва та реалізації.
7. Діагностика рентабельності виробництва та реалізації продукції.
8. Діагностика економічних наслідків невиконання угод за асортиментом.

Тема 2.5 Діагностика ринкового та екологічного середовища.

Тема 2.6 Гармонізація результатів експрес – діагностики та визначення зон подальшого аналізу.

Лекція 4 Оцінка ринкового та екологічного середовища та гармонізація результатів експрес – діагностики

Вивчення ринкового середовища підприємства. Урахування господарських ризиків та причин їх виникнення. Оцінка забезпеченості виробництва продукції угодами. Аналіз динаміки залишків готової продукції. Розробка варіантів заходів для підвищення ефективності діяльності підприємства.

Комплексна оцінка на основі попередньо розрахованих показників ефективності фінансово – економічної діяльності та визначення зон, що потребують дальшого ґрунтовнішого аналізу. Зведена оцінка показників експрес – діагностики економіко – фінансової діяльності підприємства.

Дидактичні засоби: слайди „Забезпеченість виробництва продукції угодами”, „Аналіз динаміки залишків готової продукції”, „Зведена таблиця показників експрес-діагностики економіко-фінансової діяльності підприємства.

Літературні джерела [19 с.9-10], [23 с.32-38], [25 с.90-100], [26 с. 51-58, 71-75]; [20 с.205-232], [21 с.63-77]

Додаткова література [2 с.55-57, 87-91], [1 с.75-78].

Завдання на СРС:

1. Оцінка наслідків невиконання підприємством вимог екологічного законодавства.
2. Оцінка наявності, стану та використання очисних споруд.
3. Дослідження виконання підприємством вимог екологічного законодавства.
4. Оцінка наявності, стану та використання очисних споруд.

РОЗДІЛ 3 МЕТОДОЛОГІЯ ПОГЛИБЛЕНОЇ ДІАГНОСТИКИ ЕКОНОМІКО – ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 3.1 Оцінка стану та використання ОФ.

Тема 3.2 Аналіз структури та ефективності використання оборотних коштів підприємства

Лекція 5 Діагностика стану і використання основних засобів та оборотних коштів підприємства

Вивчення вартості, складу, структури і технічного стану основних фондів. Джерела інформації для цієї оцінки. Оцінка складу і структури активної частини основних фондів підприємства. Дослідження змінень амортизаційних відчислень з урахуванням методу

розрахунку амортизації основних фондів підприємства. Діагностика економічних наслідків перегляду методу амортизації та терміну експлуатації.

Оцінка обсягу, структури та ефективності використання оборотних коштів. Методичні підходи розрахунку і оцінки оборотності оборотних коштів. Аналіз стану виробничих запасів підприємства і оцінка періоду їх обороту. Аналіз і оцінка залишків незавершеного виробництва.

Дидактичні засоби: слайди „Склад та структура основних засобів підприємства”, „Розподіл сум амортизаційних відрахувань за зміни методу амортизації”, „Методика розрахунку і оцінки показників оборотності оборотних коштів”.

Літературні джерела: [9 с.57-62, 64-69], [13 с.42-46], [15 с. 27-33, 35-38], [17 с.14-18]; [25 с.105-120], [26, 54 - 62], [12 с.77-85], [16 с.37-43].

Додаткова література: [1 с.38-42], [2 с.47-51].

Питання на СРС:

1. Аналіз ресурсних і системних складових підприємницької діяльності.
2. Джерела інформації для аналізу стану та використання ОФ.
3. Діагностика економічних наслідків перегляду методу амортизації.
4. Визначення суми потрібних оборотних коштів для забезпечення зростання обсягів реалізації продукції.
5. Оцінка динаміки і структури грошових активів.
6. Аналіз і оцінка залишків незавершеного виробництва.
7. Оцінка динаміки, структури і давності дебіторської заборгованості.
8. Вивчення динаміки залишків грошових коштів підприємства.

Тема 3.3 Аналіз ефективності використання трудових ресурсів підприємства

Тема 3.4 Дослідження рівня та структури витрат на виробництво та реалізацію продукції (послуг)

Лекція 6 Аналіз використання трудових ресурсів та витрат на виробництво продукції

Оцінка забезпеченості підприємства трудовими ресурсами і раціональності їх використання. Дослідження змін показників плинності кадрів і продуктивності праці. Інформаційна база аналізу (за звітами 1-ПВ, 3-ПВ). Аналіз використання робочого часу. Оцінка відповідності кваліфікації робітників складності виконуваних ними робіт. Аналіз впливу провідних факторів на фонд робочого часу. Вивчення формування та використання фонду оплати праці (за формою № 1-ПВ статистичної звітності).

Вивчення динаміки витрат підприємства. Показники собівартості продукції підприємства та їх оцінка. Вивчення кошторису виробництва. Діагностики величини витрат на виробництво продукції та кількісне визначення факторних впливів на них.

Дидактичні засоби: слайди „Використання персоналу підприємства”, „ Використання фонду робочого часу”, „Аналіз фонду оплати праці”, „Витрати на виробництво”, „Аналіз факторних впливів на величину собівартості”.

Літературні джерела: [9 с.74-79], [12 с.87-95], [15 с. 41-47], [16 с.48-53]; [25 с.122-132], [16 с.44-48].

Додаткова література: [1 с.48-59], [2 с.56-62].

Питання на СРС:

1. Оцінка відповідності кваліфікації робітників підприємства складності виконуваних ними робіт.
2. Економічні наслідки підвищення використання фонду робочого часу.
3. Пропозиції для розрахунку надбавок до посадового окладу працівника за ефективну роботу.
4. Виявлення заборгованості за заробітною платою на підставі даних форми № 1-ПВ(заборгованість).
5. Резерви підвищення ефективності використання трудових резервів.

6. Основні напрямки зниження собівартості продукції.
7. Дослідження змінень в кошторисі на виробництво продукції.
8. Оцінка витрат на реалізацію продукції.

Тема 3.5 Аналіз рівня організації виробництва та дослідження організаційної структури управління підприємством.

Тема 3.6 Аналіз формування та напрямків використання прибутку підприємства.

Лекція 7 Оцінка рівня організації виробництва та аналіз фінансових результатів діяльності підприємства.

Оцінка рівню організації виробництва (виробничої структури) та аналіз організаційної структури управління підприємством. Система показників оцінки ефективності організаційної структури підприємства. Основні напрямки вдосконалення організації виробництва.

Джерела формування прибутку підприємства. Аналіз формування прибутку підприємства. Оцінка виконання планів по реалізації продукції та отриманню прибутку. Вивчення внутрішніх і зовнішніх факторів формування прибутку. Система показників рентабельності і їх оцінка.

Дидактичні засоби: слайд „Система показників оцінки рівня організації виробництва”, „Система показників оцінки рентабельності”, „Використання прибутку підприємства”.

Літературні джерела: [16 с.47-56], [18 с. 78-84], [26 с.86-93]; [25 с.133-147]; : [9 с.87-93], [12 с.93-96], [15 с. 47-53];

Додаткова література : [1 с.77-83], [2 с.86-92]

Питання на СРС:

1. Типи організаційних структур управління.
2. Оцінка ефективності організаційної структури підприємства.
3. Вивчення економічних наслідків реформування організаційних структур.
4. Методи розрахунку приросту прибутку підприємства.
5. Дослідження результатів фінансової діяльності та напрямків використання прибутку.
6. Оцінка можливостей підприємства щодо резервів збільшення прибутку та підвищення рентабельності.
7. Оцінка напрямків використання прибутку.

Тема 3.7 Аналіз платоспроможності та ліквідності підприємства.

Тема 3.8 Діагностика ризику банкрутства суб'єкта господарювання.

Лекція 8 Діагностика ліквідності, платоспроможності та ймовірності банкрутства підприємства.

Аналіз рівню та якості платоспроможності підприємства. Оцінка ліквідності балансу підприємства. Система показників для діагностики поточної ліквідності підприємства. Технологія розрахунку і оцінки кредитоспроможності підприємства.

Система факторів, за якою можна діагностувати банкрутство підприємства. Методи оцінки банкрутства підприємства. Інтегральні моделі оцінки ймовірності банкрутства підприємства.

Дидактичні засоби: слайди „Діагностика ліквідності балансу”, „Технологія розрахунку показників ліквідності та платоспроможності”, „Інтегральні моделі оцінки ймовірності банкрутства підприємства”.

Літературні джерела: [10 с.137-142], [15 с.32-45], [20 с.344-352], [21 с.116-132], [8 с.47-51], [11 с.12-16], [25 с.154-160];

Додаткова література: [1 с.67-84], [2 с.72-95], [3 с.4-10], [4 с.81-87].

Завдання на СРС:

1. Діагностика дебіторської заборгованості.
2. Оцінка динаміки та структурних змін в товароматеріальних запасах.
3. Діагностика кредиторської заборгованості.
4. Діагностика за рівнем чистого оборотного капіталу з урахуванням суми сукупних активів і обсягу реалізації.

5. Інтерпретація показників ліквідності в динаміці (за методикою Credit-Men).
6. Експертний метод оцінки ймовірності банкрутства підприємства за методикою Аргенті.
7. Конкретні способи виводу підприємства з кризового стану.
8. Пропозиції з реінжинірингу та напрямки їх реалізації.

Тема 3.9 Діагностика рівня економічної безпеки підприємства.

Тема 3.10 Визначення інтегральної ефективності діяльності підприємства.

Лекція 9 Оцінка рівня економічної безпеки підприємства та інтегральної ефективності його діяльності.

Вивчення рівню економічної безпеки. Дослідження факторів, що обумовлюють рівень економічної безпеки. Традиційна система забезпечення економічної безпеки підприємства. Три концептуальні групи методів оцінки економічної безпеки.

Причинно-наслідкові зв'язки змінення ефективності функціонування підприємства. Система критеріїв оцінки ефективності діяльності підприємства. Класифікація показників вимірювання рівню ефективності діяльності підприємства.

Дидактичні засоби: слайд „Фактори економічної безпеки підприємства”.

Літературні джерела: [6 с.44-49, 74-79], [23 с.18-25], [25 с.161-170], [7 с.35-38], [8 с.42-47], [12 с.135-142].

Додаткова література: [1 с.77-84], [2 с.78-92], [3 с.4-10], [4 с.81-87].

Завдання на СРС:

1. Визначення нормативного рівня показників складових економічної безпеки підприємства.
2. Оцінка системи ризиків, якими переобтяжена діяльність підприємства.
3. Розрахунок і оцінка порівняльних індексів показників складових економічної безпеки підприємства.
4. Види ризиків за умов оцінки економічної безпеки.
5. Інтегральна оцінка рівня економічної безпеки.
6. Діагностика економічних наслідків зниження ефективності функціонування підприємства.
7. Оптимізація фінансових показників діяльності підприємства як можливість збільшення ефективності його діяльності.
8. Діагностика інноваційної діяльності як спроможність підприємства генерувати приріст його фінансових результатів.
9. Напрямки реалізації на практиці методичних підходів збільшення ефективності функціонування підприємства.

1У.3 ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ ДІАГНОСТИКИ ЕКОНОМІКО-ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА.

Тема 1.2 Комплексні цільові системи діагностики економіко-фінансової діяльності сучасного підприємства.

Практичне заняття № 1. Основні типи моделей діагностики: дескриптивні, предикативні, нормативні та їх призначення. Схема аналізу за моделями Du Pont і ZVEI. Виявлення взаємозв'язків між прибутком на інвестований капітал, оборотністю активів, чистим доходом підприємства та структурою капіталу.

Форма ведення заняття: діалог-пояснення, розв'язання задач.

Основні питання для пояснення за темою:

Основні типи моделей діагностики: дескриптивні, предикативні, нормативні та їх призначення. Схема аналізу за моделями Du Pont і ZVEI. Виявлення взаємозв'язків між

прибутком на інвестований капітал, оборотністю активів, чистим доходом підприємства та структурою капіталу.

Розв'язання задач складається з 3-х завдань:

- визначити тип запропонованих діагностичних моделей;
- навести показники моделей Du Pont і ZVEI;
- навести коефіцієнти ефективності розподілу прибутку підприємства.

Літературні джерела: [1 с.7-9], [2 с.5-7], [19 с.11-18], [9 с.15-22], [25, с. 15-20]

Дидактичні засоби: слайди „Схема аналізу моделі Du Pont і ZVEI ”

Завдання на СРС.

1. Основні підходи до читання фінансових звітів підприємства.
2. Основні завдання і загальні принципи економічної діагностики..

МОДУЛЬ 2

РОЗДІЛ 2. ЕКСПРЕС-ДІАГНОСТИКА ЕКОНОМІКО-ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА.

Тема 2.1 Аналіз динаміки валюти балансу підприємства та оцінка його структурних змін.

Практичне заняття № 2. Технологія проведення діагностики економіко-фінансової діяльності сучасного підприємства.

Форма ведення заняття: діалог-пояснення, розв'язання задач.

Основні питання для пояснення за темою:

1. Основні умови функціонування підприємства.
2. Оцінка структури майна підприємства.
3. Джерела капіталу підприємства
4. Напрямки подальшого аналізу ефективності використання капіталу підприємства та зміцнення його фінансової стійкості..

Розв'язання задач полягає в розрахунку і оцінці :

1. Показників структури капіталу підприємства.
2. Групування розділів активу та пасиву балансу.
3. Зміни розміру оборотних активів підприємства та їх складових.
4. Зміни у розмірі позикового капіталу підприємства.

Літературні джерела: [1 с.7-12], [2 с.5-7], [24 с. 180-196], [25 с.66-70]

Дидактичні засоби: слайди „ Структура капіталу підприємства”, „Групування розділів балансу”

Завдання на СРС:

1. Оцінка мобільності структури балансу підприємства.
2. Аналіз динаміки та структури джерел капіталу.
3. Економічне наповнення структурних змін в активі і пасиві балансу.

Тема 2.2 Дослідження структури матеріальних і нематеріальних активів підприємства.

Практичне заняття № 3. Діагностика за загальними пропорціями імобілізації капіталу підприємства в його майні.

Форма ведення заняття : діалог-пояснення, рішення задач.

Основні питання для пояснення за темою:

1. Інформаційна база діагностики.
2. Структура капіталу підприємства за характером участі у виробництві.
3. Аналіз структури необоротних та оборотних активів підприємства.

Розв'язання задач на тему:

1. Аналіз структури активів.
2. Аналіз структури і динаміки необоротних активів.
3. Аналіз структури і динаміки оборотних активів.

Літературні джерела: [1 с.7-12], [2 с.5-7], [7 с.42-54], [21 с.58-74], [25 с. 72-82]

Дидактичні засоби: слайд „ Структура активів підприємства””

Завдання на СРС:

1. діагностика наявності і складу об'єктів незавершеного будівництва.
2. оцінка стану об'єктів соціальної культури.

Тема 2.3 Аналіз джерел фінансового забезпечення поточної діяльності підприємства.

Практичне заняття № 4. Визначення джерел фінансування поточної діяльності підприємства.

Форма ведення заняття : діалог-пояснення, рішення задач.

Основні питання для пояснення за темою:

1. Загальна структура фінансових ресурсів підприємства.
2. Взаємозв'язок активів та пасивів підприємства.
3. Технологія розрахунку показників для аналізу джерел фінансування підприємства.

Розв'язання задач на тему:

1. Оцінка структури фінансових ресурсів підприємства.
2. Оцінка показників джерел фінансування підприємства.
3. Діагностика виконання основних умов фінансової стійкості підприємства.

Літературні джерела: [7 с.42-47], [20 с.205-223], [21 с.63-77], [25 с. 83-88]

Дидактичні засоби: слайди „ Загальна структура фінансових ресурсів підприємства”, „Взаємозв'язок активів та пасивів підприємства”, „Показники для аналізу джерел фінансування підприємства”.

Завдання на СРС:

1. Економічний зміст фінансових коефіцієнтів, що використовуються для аналізу джерел фінансування підприємства .
2. Оцінка рівня залежності (незалежності) від позичкового капіталу для оцінки фінансової стійкості підприємства.

Тема 2.6 Гармонізація результатів експрес-діагностики та визначення зон подальшого аналізу.

Практичне заняття № 5. Комплексна оцінка показників експрес-діагностики економіко-фінансової діяльності.

Форма ведення заняття : діалог-пояснення, рішення задач.

Основні питання для пояснення за темою:

1. Комплексна оцінка на основі попередньо розрахованих показників ефективності економіко-фінансової діяльності.
2. Визначення зон, що потребують дальшого ґрунтовнішого аналізу.

Розв'язання задач на тему:

1. Оцінка динаміки показників експрес-діагностики.
2. Взаємозв'язки між показниками експрес-діагностики економіко-фінансової діяльності підприємства.

Літературні джерела: [20 с.205-232], [21 с.63-77], [25 с. 96-100]

Дидактичні засоби: слайд „ Зведена таблиця показників експрес-діагностики економіко-фінансової діяльності підприємства”.

Завдання на СРС:

1. Резерви росту ефективності економіко-фінансової діяльності підприємства .
2. Полегшення системної оцінки за допомогою моделювання зв'язків основних показників експрес-діагностики.

МОДУЛЬ 3

РОЗДІЛ 3. МЕТОДОЛОГІЯ ПОГЛИБЛЕНОЇ ДІАГНОСТИКИ ЕКОНОМІКО-ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.

Тема 3.6 Аналіз формування та напрямків використання прибутку підприємства.

Практичне заняття № 6. Оцінка фінансових результатів діяльності підприємства.

Форма ведення заняття: діалог-пояснення, розв'язання задач

Основні питання для пояснення за темою:

1. Оцінка виконання планів реалізації продукції та отримання прибутку.
2. Визначення внутрішніх і зовнішніх факторів формування прибутку підприємства.
3. Оцінка резервів збільшення прибутку та підвищення рівня рентабельності.

Розв'язання задач на тему:

1. Аналіз доходів і витрат підприємства та оцінка динаміки фінансових результатів.
2. Факторний аналіз валового прибутку.
3. Факторний аналіз рентабельності підприємства.

Літературні джерела: [3 с.10-17], [12 с.135-168], [24 с.168-171], [25 с.139-147]

Дидактичні засоби: слайд „Система показників рентабельності”, „Використання прибутку”

Завдання для СРС.

1. Джерела формування прибутку підприємства і напрямки його використання..
2. Основні резерви поліпшення механізму розподілу прибутку.
3. Системи управління прибутком.

Тема 3.7 Аналіз платоспроможності та ліквідності підприємства.

Практичне заняття №7. Оцінка рівню платоспроможності підприємства та впливу факторів, що її обумовлюють.

Форма ведення заняття: діалог-пояснення, розв'язання задач

Основні питання для пояснення за темою:

1. Ліквідність підприємства та система показників її оцінки.
2. Діагностика ліквідності балансу.
3. Оцінка платоспроможності та кредитоспроможності
4. Інтегральна оцінка платоспроможності підприємства за методикою Credit-Men.

Розв'язання задач на тему „аналіз ліквідності, платоспроможності та кредитоспроможності”.

Літературні джерела: [10 с.137-142], [15 с.32-45], [20 с.344-352], [21 с.116-123]

Дидактичні засоби: слайди „Діагностика ліквідності балансу”, „Технологія розрахунку показників ліквідності та платоспроможності”

Завдання для СРС:

1. Діагностика платоспроможності підприємства з урахуванням умов, які характеризують рух коштів підприємства.
2. Резерви підвищення ліквідності до оптимального рівня.
3. Напрямки забезпечення нормальної фінансової стійкості.

IV.4 КУРСОВА РОБОТА

Курсова робота з економічної діагностики передбачена навчальним планом для студентів рівня підготовки „спеціаліст” за спеціальністю 7.050107 “Економіка підприємства”. Це важливий етап оволодіння методикою вивчення діяльності підприємств різних форм власності.

Розподіл навчального часу виконання курсової роботи .

Се- ме- стр	Всьо- го	Розподіл за видами занять				СРС				Семестрова атестація
		Кон- суль- тація з теоре- тич- ної і мето- дич- ної части- ни	Кон- суль- тація з прак- тич- ної части- ни	Пере- вірка теоре- тич- ної і мето- дич- ної части- ни	Пере- вірка прак- тич- ної части- ни	Всьо- го	У тому числі робота над			
							Теоре- тич- ною части- ною	Мето- дич- ною части- ною	Практик- ною части- ною	
11	45	7	6	1	1	30	8	8	14	Диф. залік
Всього	45	15				30				

Приклад завдання на курсову роботу наведений у Додатку А.

Мета підготовки курсової роботи – набування студентами навичок самостійного виконання аналітичних досліджень з питань оцінки ефективності економіко-фінансової діяльності підприємства, збирання необхідної для цього економічної інформації, її належної обробки та оформлення результатів дослідження. Завданням курсової роботи є виконання аналітичного дослідження для одержання економічної інформації при прийнятті певного управлінського рішення, а саме: з'ясування економічної сутності об'єкта дослідження, визначення проблем, пов'язаних зі збиранням та обробкою відповідної економічної інформації, проведення економічної діагностики, формування та оцінювання її наслідків.

Курсову роботу з економічної діагностики передбачається виконувати за загальною темою (по варіантах) на матеріалах конкретного підприємства з формуванням додатка до роботи (форм чинної звітності, використовуваних при виконанні курсової роботи), що найбільшою мірою вимагає від студента самостійності при її виконанні.

Курсова робота виконується за таким планом:

- вступ (розкривається мета курсової роботи, дається коротка характеристика об'єкта дослідження та економічної інформації, використовуваної при виконанні роботи);
- теоретична частина (розділ 1) розглядає теоретичні положення, які характеризують об'єкт дослідження;
- методична частина (розділ 2) розкриває методику аналізу об'єкта дослідження щодо теми курсової роботи;
- аналітична частина (розділ 3) присвячується проведенню економічного дослідження з теми курсової роботи за даними економічної інформації, яка наводиться в додатку;
- висновки (формулюються результати діагностики та пропозиції з питань підвищення ефективності економіко-фінансової діяльності підприємства).

Крім того, курсова робота має вступну частину, яка включає: титульний лист, анотацію, зміст.

Обсяг курсової роботи – 30-40 стандартних сторінок.

Критерії оцінки курсової роботи.

Оцінка “відмінно” (5 балів) виставляється тоді, коли в курсовій роботі розкриті теоретичні підходи щодо об'єкту дослідження, представлена методика виконання аналізу за відповідною темою, виконано аналіз в повному обсязі за наведеною методикою. Аналіз містить коментарії розрахункових показників, сформовані висновки щодо кожного етапу аналізу, узагальнені резерви підвищення ефективності виробництва. При захисті курсової роботи студент грамотно коментує проведені теоретичні, методичні та аналітичні дослідження, розкриває суть наведених показників, демонструє уміння самостійно приймати нетрадиційні рішення, робити висновки і узагальнення.

Оцінка “добре”(4 бала) виставляється, коли знання студента взагалі задовольняють ті самі вимоги, що й до оцінки “відмінно” , але при захисті курсової роботи у відповідях допускає незначних помилок, які суттєво не впливають на підсумковий результат.

Оцінка “задовільно”(3 бала), виставляється якщо студент в основному виконав курсову роботу з урахуванням вимог щодо структури роботи, але висновки до розрахунків виконані не в повному обсязі, не просліджуються чіткі напрямки пошуку підвищення ефективності виробництва. При захисті курсової роботи студент не досить глибоко володіє матеріалом, його знання мають розрізнений, фрагментарний характер, припускається помилок, які можна легко виправити і які не будуть мати важких наслідків в практичній роботі підприємства.

Оцінка “незадовільнено” (2 бала) – відсутня.

IV.5 КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ

За курсом “Економічна діагностика” передбачене виконання комплексної контрольної роботи.

Ціль контрольної роботи полягає в закріпленні та поглибленні теоретичних знань, набутих студентом у процесі вивчення курсу, виробленні уміння самостійно працювати з навчальною спеціалізованою літературою, робити узагальнення та висновки.

Контрольна робота складається з двох частин: теоретичної та практичної.

Теоретична частина включає два питання і п'ять тестів із запропонованими варіантами відповідей, з яких потрібно вибрати вірні. Зміст теоретичних питань повинен бути розкритий у відповідності з сучасним розвитком економічної науки. Відповіді на розрахунково-аналітичні тести необхідно обґрунтувати. Практична частина контрольної роботи складається з трьох задач, рішення яких визначає рівень надбаних навичок у практичній реалізації методології економічної діагностики.. При вирішенні задач необхідно навести розрахункові формули, виконати рішення і зробити висновки за результатами виконаного аналізу.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ЗАОЧНОГО ВІДДІЛЕННЯ:

Теоретичні питання:

За повну докладну відповідь, яка містить необхідні визначення, фактори, формули, структурні зміни, а також логічну послідовність викладу матеріалу.

За точну відповідь, яка включає необхідні формули, структурні схеми, але частина матеріалу при цьому викладається дуже стисло та не завжди послідовно, а також при відсутності окремих визначень або назв окремих факторів.

Задачі зараховуються якщо: задачі вирішені вірно та записані послідовно із вказівкою необхідних формул, але при цьому припускаються незначні помарки при оформленні. Якщо в рішенні задачі припущені помилки в математичних розрахунках, які не порушують логіку рішення та висновки по задачі.

При виконанні перерахованих умов надається позитивна рецензія „до захисту контрольної роботи”.

Теоретичні питання:

Якщо відповідь не точна, частково відсутні необхідні визначення, фактори, формули, структурні схеми, порушена логічна послідовність викладу матеріалу. Якщо відповідь не розкриває сутність завдання, або не відповідає відповідному завданню.

Задачі: Якщо в задачі припущені помилки, які порушують логіку рішення, або приводять до невірних висновків. Якщо в рішенні задачі використані невірні формули, або рішення відсутнє. Якщо за результатами рішення задачі зроблені невірні висновки.

При присутності перерахованих умов надається рецензія „на доробку контрольної роботи”.

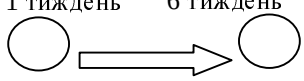
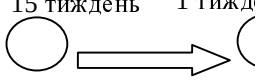
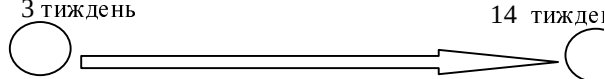
КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗАХИСТУ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ЗАОЧНОГО ВІДДІЛЕННЯ:

Після отримання позитивної рецензії, контрольна робота спрямовується до захисту. Захист являє собою письмову відповідь на два запитання в межах тем, які розглядаються у контрольній роботі. За повну докладну відповідь, яка містить необхідні визначення, фактори, формули, структурні зміни, а також логічну послідовність викладу матеріалу, а також за точну відповідь, яка включає необхідні формули, структурні схеми, але частина матеріалу при цьому викладається дуже стисло та не завжди послідовно, а також при відсутності окремих визначень або назв окремих факторів ставиться **залік**. Студент отримує допуск до іспиту з курсу „Економічна діагностика” тільки за умови захисту контрольної роботи.

Приклад завдання на контрольну роботу наведений у додатку Б; приклад завдання на захист контрольної роботи – у додатку В.

У. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

СЕМЕСТРОВИЙ ГРАФІК ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Види занять		Норма часу (годин)	
		У настановчу сесію	Впродовж семестру
Аудиторні заняття	Лекції	8	4
	Практичні заняття	0	12
	Лабораторні заняття	–	–
Самостійна робота			
Контрольна робота	Графік виконання і захисту	Виконання занять	
	Час	1 тиждень 	15 тиждень 1 тиждень
Самостійне вивчення теоретичного матеріалу	Графік виконання і захисту	Виконання занять	
	Час	3 тиждень 	14 тиждень
Учбове навантаження студенту		У настановчу сесію	Впродовж семестру
	Аудиторне	12	12
	Позааудиторне	84	
	Загальне	108	

Іспит за курсом “Економічна діагностика” здійснюється після повного закінчення теоретичного і практичного вивчення курсу.

Ціль складання іспиту – оцінити остаточний рівень закріплення наданих знань у студента з проведення діагностики економіко-фінансової діяльності підприємства.

Студенти, що складають іспит за курсом “Економічна діагностика” за витягнутим самостійно білетом, оцінюються за 5-ти бальною шкалою.

При цьому оцінка “*відмінно*” (5 балів) виставляється тоді, коли студент дає вірні відповіді на теоретичні і практичні завдання білету, показує не тільки глибокі теоретичні знання та практичні навички, а й уміння самостійно приймати нетрадиційні рішення, робити висновки і узагальнення.

Оцінка “*добре*” (4 бала) виставляється, коли знання студента взагалі задовольняють ті самі вимоги, що й до оцінки “*відмінно*”, але допускається незначних помилок, які суттєво не впливають на підсумковий результат.

Оцінка “задовільно”(3 бала), виставляється якщо студент в основному виконав роботу в обсязі наданого білету, але не досить глибоко володіє матеріалом, його знання мають розрізнений, фрагментарний характер, припускається помилок, які можна легко виправити і які не будуть мати важких наслідків в практичній роботі підприємства.

Оцінка “незадовільно”(2 бали) виставляється тоді, коли студент не орієнтується в матеріалі, дає невірні відповіді, має слабкі теоретичні знання і практичні навички, приймає рішення які б могли привести до матеріальних збитків підприємства.

Приклад екзаменаційного білету наведений у додатку Г.

Застосування нових технологій навчання

При вивченні дисципліни “Економічна діагностика” дуже важливим фактором успішності навчання є використання активних методів навчання та прикладних комп’ютерних програм, які дозволяють значно прискорити планові розрахунки, а також зменшити ймовірність виникнення помилок при розрахунках.

Практично всі задачі курсу “ Економічна діагностика” можуть бути розраховані у програмі “EXEL”. Тому планується проведення практичних занять з проведення експрес-діагностики фінансового стану підприємства у комп’ютерних класах на основі програми “EXEL”.

VI НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Основна література за курсом

- 1 Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.99 № 996-XIV (з пізнішими змінами і доповненнями) // Спец. додаток „Нова бухгалтерія” до тижневика „Дебет-Кредит”. – 2000. - №1.
- 2 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 „Баланс” від 31.03.1999 №87 (з пізнішими змінами і доповненнями) // Спец. додаток „Нова бухгалтерія” до тижневика „Дебет-Кредит”. – 2000. - №1.
- 3 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 „Звіт про фінансові результати” від 31.03.1999 №87 (з пізнішими змінами і доповненнями) // Спец. додаток „Нова бухгалтерія” до тижневика „Дебет-Кредит”. – 2000. - №1.
- 4 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 „Звіт про рух грошових коштів” від 31.03.1999 №87 (з пізнішими змінами і доповненнями) // Спец. додаток „Нова бухгалтерія” до тижневика „Дебет-Кредит”. – 2000. - №1.
- 5 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 5 „Звіт про власний капітал” від 31.03.1999 №87 (з пізнішими змінами і доповненнями) // Спец. додаток „Нова бухгалтерія” до тижневика „Дебет-Кредит”. – 2000. - №1.
- 6 Адимбаев Т.А. Экономический потенциал и эффективность его использования. – Алма-Ата: Наука, 1990.
- 7 Ананькина Е.А., Данилочкин С.В., Данилочкина Н.Г. и др.. Контроллинг как инструмент управления предприятием / Под ред. Н.Г. Данилочкиной. – М.: Юнити: Аудит, 1998.
- 8 Ансофф И.Х. Стратегическое управление. – М.: Экономика, 1989.
- 9 Баканов М.И., Шеремет А.Д. Теория экономического анализа. – М.: Финансы и статистика, 1996.
- 10 Балабанов И.Т. Основы финансового менеджмента. Как управлять капиталом?
- 11 Баранчеев В. Стратегический анализ: технология, инструменты, организация // Проблемы теории и практики управления. – 1998. - №5.
- 12 Бланк И.А. Управление прибылью. – К.: Ника-Центр, 1998.
- 13 Бовыкин В.И. Новый менеджмент (управление предприятиями на уровне новых стандартов: теория и практика эффективного управления). – М.: Экономика, 1997.
- 14 Бородин Ф.М. Статистическая оценка связей экономических показателей. – М.: Статистика, 1968.
- 15 Бухалков М.И. Внутрифирменное планирование: Учебник. – М.: Инфра –М, 1999.
- 16 Виханский О.С. Стратегическое управление: Учебник. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Гардарики, 1998.
- 17 Голов С.Ф., Ефіменко В.И. Фінансовий та управлінський облік. – К.: Автоінтерсервіс, 1996.
- 18 Дракер П.Ф. Эффективное управление. Экономические задачи и оптимальные решения / Пер. с англ. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 1998.
- 19 Касич А.О. Моделювання розвитку виробничо-економічних систем // Регіональні перспективи. – 2000. - №2-3 (9-10).
- 20 Ковалев В.В. Финансовый анализ. – М.: Финансы и статистика, 1995.
- 21 Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. – К.: Знання, 2000.
- 22 Коротков Э.М., Беляев А.А., Валовой Д.В. и др. Антикризисное управление: Учеб. пособие. – М.: Инфра –М, 2000.
- 23 Кравченко В.Ф, Кравченко Е.Ф., Забелин П.В. Организационный инжиниринг. – М.: ПРИОР, 1999.
- 24 Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – Мн.: Новое знание, 2002. – 704 с.

25 Швиданенко Г.О., Олексюк О.І. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства. – К.:КНЕУ, 2002.-192с.

26 Экономический анализ хозяйственной деятельности предприятий и объединений / Под ред. проф. С.Б. Барнгольц и проф. Г.М. Тация. – М.: Финансы и статистика, 1986.

Додаткова література за курсом

1 Економіко-фінансовий аналіз діяльності промислового підприємства: Учебний посібник / Т.Д. Костенко, В.А. Панков, В.С. Рижиков. – Краматорськ: ДДМА, 2001. – 97 с.

2 Экономико-финансовый анализ деятельности предприятия: Учеб. пособие / Т.Д. Костенко, В.А. Панков, В.С. Рыжиков. – Краматорск: ДГМА, 2002. – 126 с.

3 Методические указания к выполнению контрольных, самостоятельных и практических заданий по дисциплине «Экономическая диагностика» для студентов специальности «Экономика предприятия» / Сост.: Т.Д. Костенко, А.А. Герасимов – Краматорск: ДГМА, 2003. – 96 с.

4 Методические указания к выполнению контрольной работы по дисциплине „Экономико-финансовый анализ” для студентов специальности «Экономика предприятия» / Сост.: Т.Д. Костенко, А.А. Герасимов – Краматорск: ДГМА, 2001. – 32 с

5 Стратегия и тактика антикризисного управления фирмой / Под общ. ред. А.П. Градова и Б.И. Кузина. – СПб.: Специальная литература, 1996. – 510 с.

6 Бланк И.А. Финансовый менеджмент: Учебный курс. – К.: Ника – Центр, 1999. – 528 с.

7 Финансовый менеджмент. Теория и практика: Учебник / Под ред. Е.С. Стояновой. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Перспектива, 1999. – 574 с.

8 Экономический анализ: Учебник / Под ред. Л.Т. Гиляровской.- 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 615 с.

Програму складено:
Ст. викладач

Т.Д. Костенко

Асистент

А.А. Герасимов

Додаток А
Приклад індивідуального завдання на курсову роботу

За методичними вказівками до виконання курсової роботи виконати економічну діагностику фінансово-економічного стану підприємства, використовуючи наведені фінансові звіти.

Баланс підприємства

Актив	Код рядка	На початок року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
нематеріальні активи			
залишкова вартість	010		
первісна вартість	011		
знос	012		
Незавершене будівництво	020	178	377
Основні засоби:			
залишкова вартість	030	38745	35412
первісна вартість	031	58412	57841
знос	032	19667	22429
Довгострокові фінансові інвестиції			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040		
інші фінансові інвестиції	045	102	84
Довгострокова дебіторська заборгованність	050		
Відстрочені податкові активи	060		
Інші необоротні активи	070		
Усього по розділу I	080	39025	35873
II. Оборотні активи			
Запаси:			
виробничі запаси	100	2321	2980
тварини на вирощуванні та відгодівлі	110		
незавершене виробництво	120	943	1187
готова продукція	130	740	852
товари	140	321	200
Векселі одержані	150	105	142
Дебіторська заборгованність за товари, роботи, послуги:			
чиста реалізаційна вартість	160	1823	2265
первісна вартість	161	1823	2265
резерв сумнівних боргів	162		
Дебіторська заборгованність за розрахунками:			
з бюджетом	170	60	31
за виданими авансами	180	74	26
з нарахованих доходів	190		
із внутрішніх розрахунків	200		
Інша поточна дебіторська заборгованність	210	472	508
Поточні фінансові інвестиції	220		
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
в національній валюті	230	47	61
в іноземній валюті	240		
Інші оборотні активи	250	305	247
Усього за розділом II	260	7211	8499
III. Витрати майбутніх періодів	270	58	14
Баланс	280	46294	44386

Пасив	Код рядка	На початок року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Статутний капітал	300	13100	13100
Пайовий капітал	310		
Додатковий вкладений капітал	320		
Інший додатковий капітал	330	27841	26917
Резервний капітал	340		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	-59	-1184
Неоплачений капітал	360		
Вилучений капітал	370		
Усього за розділом I	380	40882	38833
II. Забезпечення наступних витрат і платежів			
Забезпечення виплат персоналу	400		
Інше забезпечення	410		
Цільове фінансування	420		
Усього за розділом II	430	0	0
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440		
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450		
Відстрочені податкові зобов'язання	460	9	64
Інші довгострокові зобов'язання	470		
Усього за розділом III	480	9	64
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500		
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510		
Векселі видані	520	154	305
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	2984	3971
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з одержаних авансів	540	112	202
з бюджетом	550	507	356
з позабюджетних платежів	560		
зі страхування	570	258	90
з оплати праці	580	687	241
з учасниками	590		
із внутрішніх розрахунків	600		
Інші поточні зобов'язання	610	701	324
Усього за розділом IV	620	5403	5489
V. Доходи майбутніх періодів	630		
Баланс	640	46294	44386

Звіт про фінансові результати
І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Найменування показника	Код рядка	За звітний період	За попе- редній період
Виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	010	37852	38522
Податок на додану вартість	015	6283	6395
Акцизний збір	020		
	025		
Інші вирахування з доходу	030		
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	035	31569	32127
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	040	28337	27159
Валовий:			
Прибуток	050	3232	4968
Збиток	055	0	0
Інші операційні доходи	060	807	1236
Адміністративні витрати	070	2554	2631
Витрати на збут	080	580	546
Інші операційні витрати	090	1437	3414
Фінансові результати від операційної діяльності :			
прибуток	100		
збиток	105	532	387
Дохід від участі в капіталі	110		
Інші фінансові доходи	120		
Інші доходи	130	102	70
Фінансові втрати	140	92	46
Втрати від участі в капіталі	150		
Інші витрати	160	257	319
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування :			
прибуток	170	0	0
збиток	175	779	682
Податок на прибуток від звичайної діяльності	180	346	217
Фінансові результати від звичайної діяльності:			
прибуток	190		
збиток	195	1125	899
Надзвичайні:			
доходи	200		
витрати	205		
Податки з надзвичайного прибутку	210		
Чистий:			
прибуток	220		
збиток	225	1125	899

Додаток Б
Приклад індивідуального завдання на контрольну роботу

Теоретичні питання

- 1 Якісна оцінка та діагностичні моделі, сфера їхнього використання;
- 2 Характеристика майнового стану підприємства на підставі аналізу активу балансу.

Тести

1. Розташуйте наступні види активів у порядку зростання їхньої ліквідності:
 - a) виробничі запаси;
 - b) грошові кошти;
 - c) дебіторська заборгованість;
 - d) основні засоби;
 - e) поточні фінансові вкладення.
2. Причинами скорочення тривалості операційного циклу можуть бути:
 - a) уповільнення оборотності кредиторської заборгованості;
 - b) уповільнення оборотності дебіторської заборгованості;
 - c) прискорення оборотності запасів;
 - d) прискорення оборотності дебіторської заборгованості;
 - e) прискорення оборотності кредиторської заборгованості.
3. Джерелами інформації для розрахунку рентабельності сукупних активів є:
 - a) звіт про рух грошових коштів;
 - b) баланс підприємства;
 - c) звіт про фінансові результати.
4. Відомі наступні дані: валюта балансу – 100 тис. грн., оборотні активи – 40 тис. грн., коефіцієнт автономії – 0,8. Сума власних оборотних коштів складе (відповідь обґрунтувати):
 - a) 40 тис. грн.;
 - b) 20 тис. грн.;
 - c) 80 тис. грн.;
 - d) 50 тис. грн.
5. Відомі наступні дані з балансу підприємства: грошові активи – 20 тис. грн.; дебіторська заборгованість – 80 тис. грн.; матеріальні оборотні кошти – 100 тис. грн., поточні зобов'язання – 100 тис. грн. Коефіцієнт абсолютної ліквідності складе (відповідь обґрунтувати):

a) 1;	c) 2;	e) 0,8
b) 0,2;	d) 1,5;	

Задачі

Задача 1

Виконати розрахунок і оцінку рейтингу підприємств за показниками їхнього фінансового стану.

Показник	№ підприємства			
	1	2	3	4
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2	0,15	0,1	0,17
Коефіцієнт термінової ліквідності	0,65	0,8	0,7	0,55
Коефіцієнт поточної ліквідності	2	1,9	1,8	1,7
Коефіцієнт автономії	0,75	0,65	0,8	0,85

Задача 2

Дані з балансу підприємства і звіту про фінансові результати наведені у таблиці. Розрахувати всі можливі показники рентабельності, дати оцінку рівню рентабельності.

Показник, тис. грн..	На початок року	На кінець року
1 Чистий прибуток	32	37
2 Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	38	46
3 Прибуток від операційної діяльності	44	50
4 Валовий прибуток	53	56
5 Собівартість реалізованої продукції	102	104
6 Виторг від реалізації продукції (без ПДВ)	155	160
7 Сукупні активи	150	145
8 Власний капітал	100	104

Задача 3

У таблиці наведені дані з балансу і звіту про фінансові результати підприємства. Проаналізувати оборотність активів, запасів, дебіторської і кредиторської заборгованості, визначити тривалість операційного та фінансового циклів. Дати оцінку ділової активності підприємства.

Показники, тис. грн.	На початок року	На кінець року
1 Сукупні активи	750	720
у тому числі:		
2 Необоротні активи	435	450
3 Оборотні активи	315	270
з них:		
3.1 Матеріальні оборотні кошти (запаси)	192	171
3.2 Дебіторська заборгованість	99	84
3.3 Грошові активи	24	15
4 Власний капітал	540	531
5 Довгострокові позикові кошти	30	33
6 Кредиторська заборгованість	180	156
7 Виторг від реалізації продукції	780	725

Додаток В

Приклад завдання на захист контрольної роботи

1 Система показників рентабельності і їх оцінка.

2 Відомі наступні дані: валюта балансу = 100 тис. грн., власний капітал = 80 тис. грн., власні оборотні кошти = 20 тис. грн., коефіцієнт поточної ліквідності = 2. Сума короткострокових зобов'язань складатиме (відповідь обґрунтувати):

а) 100 тис. грн.;	б) 90 тис. грн.;
в) 20 тис. грн.;	г) 200 тис. грн.

Додаток Г
Приклад екзаменаційного білету

Теоретичні питання

1. Показники оцінки короткострокової ліквідності підприємства.
2. Основні форми фінансової звітності підприємства: їхній зміст, взаємозв'язки і використання з метою діагностики фінансового стану підприємства.

Задачі

1 За наведеними даними проаналізувати ліквідність балансу підприємства. Зробити висновки про рівень ліквідності.

Показники	На початок року	На кінець року
Актив		
Необоротні активи	120	135
у тому числі:		
Основні засоби	100	112
Нематеріальні активи	6	10
Незавершене будівництво	5	3
Довгострокові фінансові вкладення	9	10
Оборотні активи	70	95
у тому числі:		
Запаси	41	52
Дебіторська заборгованість	20	30
Грошові активи	7	10
Інші оборотні активи	2	3
Баланс	190	230
Пасив		
Власний капітал	150	177
Довгострокові позикові кошти	3	7
Короткострокові зобов'язання	37	46
у тому числі:		
Короткострокові кредити банку	6	8
Кредиторська заборгованість по розрахунках:		
за товари, роботи, послуги	16	19
з оплати праці	7	8
зі страхування	3	5
з бюджетом	5	6
Баланс	190	230

2 За даними попередньої задачі проаналізувати фінансову стійкість підприємства з погляду забезпеченості запасів нормальними джерелами фінансування.

Тести

1 Рентабельність продукції можна розрахувати за даними:

- а) балансу підприємства
- б) звіту про рух грошових коштів
- в) звіту про фінансові результати
- г) усі відповіді не вірні

2 Відомі наступні дані з бала підприємства: грошові активи = 30 тис. г, дебіторська заборгованість = 70 тис. г, матеріальні оборотні кошти = 100 тис. г, короткострокові зобов'язання = 100 тис. г. Коефіцієнт термінової ліквідності складатиме:
а) 0,3; б) 2; в) 0,2; г) 1,5; д) 0,8 е) Ваш варіант